i.342.27 (*on* 4.31); **3** other than the subject (of inference), non-subject प्रत्यक्षाद्यनिराकृतो हि पक्ष उच्यते, न चायमीदृश इत्यपक्ष एव NyāyMañ. i.101.27; अनुमानाविषये प्रयोग इति यथाश्रुते वार्त्तिके पराभिमतापक्षधर्मत्वमेव स्फुटमपक्षस्यैवानुमानाविषयत्वात् NyāyVārPari. 260.8.

अपक्षक (apakṣa-ka) *adj.* **1** not having wings or feathers हिरण्यपर्णमश्वत्थमभिपत्य अपक्षकाः। ते तत्र पक्षिणो भूत्वा प्रपतन्ति यथा दिशम् MahāBhā. v.45.9; तुरगाः ... सपक्षा देववाह्यास्ते मनुष्याणामपक्षकाः ViṣṇuDhaP. ii.45.8; **2** not having wings in the form of knowledge MahāBhā. V.45.9; ये अपक्षकाः ज्ञानपक्षरहिताः मध्वाशिनः परिवर्तन्ते ... ते मुक्ता भवन्ति SanatBh. 297.11 (*on* 4.9); **3** not resorting to the view of optional rites अपक्षकाः प्रवृत्तिधर्मपक्षरहिताः काम्यकर्मपक्षमनाश्रिताः ViṣamaŚlo. *on* MahāBhā. v.45.9; **4** not having (two) conditions, i.e. dream and walking न विद्यते स्वापजागरलक्षणौ पक्षौ येषां तेऽपक्षकाः MahāBhāraDī. *on* MahāBhā. v.45.9.

अपक्षगामिन् (a-pakṣagāmin) *adj.* not taking a side, impartial अपक्षगामी नृपतिर्धर्मयुद्धं प्रवर्तयेत् Mānaso. iv.5.874.

अपक्षगिरिसंकाश (apakṣagiri-saṅkāśa) *adj.* appearing like a mountain without wings सैन्यम् ... अपक्षैः पक्षसंकाशैः (v.l. अपक्षगिरिसंकाशैः) रथैर्नागैश्च संवृतम् MahāBhā. vi.72.14.

अपक्षण (apakṣaṇa) *m.* w.r. for *apakṣāla*, DBHS.

अपक्षति (apa-kṣati) *f.* decline, decay, destruction, जन्मास्तित्वविवृद्धयः परिणतिश्चापक्षतिर्नाशनम् SarvaVeSāSaṁ. 460.

[1]अपक्षति (apa-kṣati) *adj.* who is not having destruction, without decline स भृङ्गः ... अपक्षतित्वे पदमुन्नतोन्नतं विगाहमानो दिशति स्म विस्मयम् ŚrīKaC. 3.53 (comm. भृङ्गनामा निजनामानुरूपां शोभां वहन्नपगता क्षतिः क्षयो यस्य); स्फुटपक्षपरिग्रहेण शश्वद्दधताप्याहवमूर्ध्न्यपक्षतित्वम्। ... नन्दिषेणः ... सरस्वतीं ससर्ज HarVi. 15.9 (comm. अपक्षतित्वं निर्बाधता)

[2]अपक्षति (a-pakṣati) *adj.* which does not have roots of wings, i.e. plumage, ŚrīKaC. 3.53 (comm. स भ्रमरोऽविद्यमाना पक्षतिः पक्षमूलं यस्य तद्भावेऽप्युन्नते भ्रमन्नाश्चर्यं ददाति); HarVi. 15.9 (comm. स कथमपक्षतिरपक्षमूलः स्यादिति तु विरोधः)

अपक्षत्व (apakṣa-tva) *n.* **1** the state of being wingless वृद्धभावादपक्षत्वाच्छृण्वंस्तदपि मर्षये Rāmā. iv.57.3; **2** the state of being non-subject of an inference संदिग्धवह्निकपर्वतापर्वतधूमवतामेकधर्माभावेनापक्षत्वात् TattvCin. ii (2).22.7; सिद्धसाधनेऽपि हि पक्षधर्मत्वं न सिध्यति। सिद्धधर्मविशिष्टस्यापक्षत्वात् NyāyPari. 278.9; मोक्षहेतुज्ञानान्यच्चेति तस्यापक्षत्वाय पक्षे सतीत्यन्तम् वैकल्पिकमाद्यं विशेषणत्रयम् Nyāyāmṛ. 145A.6; त्वया हि प्रातिभासिकस्य शुक्तिरूप्यादेरपक्षत्वाय सत्यन्तमाद्यं विशेषणत्रयं विकल्पेन पक्षे प्रक्षिप्तम् AdvaiSi. 41.4.

अपक्षत्वप्रसङ्ग (apakṣatva-prasaṅga) *m.* undesired occasion of being non-subject न तावत् पक्षे हेतोः व्याप्यवृत्तित्वं पक्षधर्मत्वम् ... साध्यस्यापि तत्र असंभवात् अपक्षत्वप्रसङ्गात् TarkSaṁ. (Ā.) 95.13.

अपक्षत्वापत्ति (apakṣatvāpatti) *f.* undesired contingency of being non-subject सद्रूपं शुद्धचिदेव ... तादृशतादात्म्यस्यापक्षत्वापत्तिः LaCandr. 38.9; कपालादौ तन्नाशकालावच्छेदेन घटादेरसमवायादन्यकालावच्छेदेनैव समवायात् तस्यापक्षत्वापत्तिः LaCandr. 422.27.

अपक्षत्वापात (apakṣatvāpāta) *m.* undesired contingency of non-subject द्वितीये अव्याप्यवृत्तित्वानधिकरणशब्देनावयवावृत्तित्वोक्तावयव्यादेरपक्षत्वापातात् Nyāyāmṛ. 88B.9; अवयववृत्तिद्रव्यत्वाद्यवच्छिन्नप्रतियोगिकभेदस्यापक्षत्वापातात् Nyāyāmṛ. 605A.5.

अपक्षदोष (a-pakṣadoṣa) *m.* not a defect of subject उत्तरावयवापेक्षो यो दोषः सोऽनुबध्यते। तेनेत्युक्तमतोऽपक्षदोषोऽसिद्धाश्रयादिकः PramāVār. 4.150.

अपक्षधर्म (a-pakṣadharma) *m.* **1** not the property of subject, i.e. not subsisting in the subject अपक्षधर्मो न हेतुः न हेत्वाभासः NyāyVār. 132.17 (*on* i.1.35); अपक्षधर्मस्य चास्य हेतुत्वं नास्तीति नैयायिकाः Bṛha. 319.8 (*on* i.1.18); ननु अपक्षधर्मस्याहेतुत्वात् न नियमार्थताशङ्का HetuBiṬ. 14.3; एकाश्रयाश्रितयोरेव गम्यगमकतोक्तेत्यपक्षधर्मस्याहेतुता NayaVi. 126.10 (*on* i.1.5); संभाव्यमानप्रतिपक्षश्चार्थो न साधनमर्हति ...। अयमपक्षधर्म एव NyāyKa. 203.12; (हेतुः) बाधायामपक्षधर्मो भवेत् TātpaṬ. (Vā.) 43.9 (*on* i.1.1); 44.21 (*on* i.1.1); 194.5 (*on* i.1.5); न चापक्षधर्मात् साध्यसिद्धिः PratyabhiVi. i.386.7 (*on* i..7.13); उक्तरूपार्थव्यवस्थापने सति कालात्ययापदिष्टोऽयं प्रसङ्गहेतुस्तद्दर्शने चापक्षधर्मः NyāyVārPari. 603.1; दूष्यदूषणव्याप्तौ सत्याम् अपक्षधर्मः कल्पितदूष्यं छलम् TārkiRa. 249.2; 262.8; अविनाभावबलेनैवापक्षधर्माणामपि गमकत्वाभ्युपगमात् PramāMī. 40.20 (*on* i.2.9); 42.11 (*on* i.2.12); (हेत्वाभासानाम् ... लक्षणम्) अपक्षधर्मोऽपि विरुद्धोऽन्यत्र विपरीतज्ञानसमर्थ एव TattvCin. ii (1). 889.2; ii (1).910.4; क्व तर्ह्यस्यान्तर्भावः अविनाभावादिसंभावनायामपक्षधर्मे अन्यथात्वव्याप्ते NyāyPari. 273.8; प्रमाणविरोधे हि हेतुरपक्षधर्मो वा स्यात्। अनैकान्तिको वा NyāySu. (Ja.) 269B.5 (*on* ii.1.2); असन् इति पक्षेऽसन् अपक्षधर्मः (हेतुः) इत्यर्थः Upask. 156.1 (*on* iii.1.15); **2A** name of presumption (*arthāpatti*) गृहं तु न कथंचिच्चैत्रसंबद्धमवगम्यत इत्यपक्षधर्मः TātpaṬ. (U.) 390.24 (*on* 5 (7).12); न चाविनाभावनिश्चयेनापि गमयन्नपक्षधर्मोऽर्थापत्तिरिति युक्तम् NyāyKuA. ii (1).226.5; **2B** type or a kind of fallacy क्व पुनरप्रयोजकोऽन्तर्भवति। ... नापि निर्णये सति पक्षत्वातिपातादपक्षधर्मः NyāyKuA. i.186.2; अपक्षधर्मो हेतुर्यः सोऽसिद्धः परिकीर्तितः Mānaso. iv.2.399; अव्याप्तापक्षधर्मौ द्वौ हेत्वाभासौ NyāyPari. 271.4; 271.7.

अपक्षधर्मजनिता (apakṣadharma-janitā) *adj.* (*f.*) produced not by the property of subject, i.e. not subsisting in the subject न चापक्षधर्मजनिता प्रतीतिरनुमानम् Kāśi. iii.128.16 (*on* 5 (5).76)

अपक्षधर्मता (apakṣadharma-tā) *f.* the state of not being the property of subject, i.e. not subsisting in the subject न व्याप्तिशून्यत्वं नाप्यपक्षधर्मता हेतोः TātpaṬ. (U.) 318.23 (*on* 5 (4).55); 391.19 (*on* 5 (7). 15); Kāśi. iii.166.20 (*on* 5 (7).19); अपक्षधर्मता हेतोर्नामिरूपाश्रयत्वतः BṛĀraUBhVā. ii.1.607; एवमपक्षधर्मता हेतोः प्रत्युक्ता, दर्शनसंबन्धस्य पक्षधर्मत्वात् NayaVi. 242.4 (*on* i.1.8); भवेच्छब्दधर्मस्य कृतकत्वस्यापक्षधर्मता NyāyKa. 235.12; अपक्षधर्मतां निवर्तयति लिङ्गिन इति TātpaṬ. (Vā.) 104.11 (*on* i.1.3); द्वितीयतृतीययोः अभिध्यानलिङ्गस्यापक्षधर्मता स्यात् ŚrutaPra. ii.354.21 (*on* ii.3.17)

अपक्षधर्मतादोष (apakṣadharmatā-doṣa) *m.* defect of the form of not being the propery of subject न चापक्षधर्मतादोषः। उपरिदेशस्य पूरसंबद्धदेशसंबन्धात् Kāśi. iii.167.14 (*on* 5 (7).18)

अपक्षधर्मत्व (apakṣadharma-tva) *n.* the state of not being the property of subject, i.e. not subsisting in the subject अथ कृष्यादीनां फलवत्तया दृश्यमानत्वादिति ततोऽप्यपक्षधर्मत्वम् TantrVār. 545.22 (*on* 2.25) नापि विशेषस्य हेतुत्वम् ... सपक्षस्थस्याप्यपक्षधर्मत्वात् TātpaṬ. (U.) 218.19 (*on* ii. 5 (2).104); 231.21 (*on* 5 (2).168); अनुमानेनापि हि सिद्धावयवेन विपर्ययेऽवगते हेत्वन्तरमसिद्धावयवं सिषाधयिषितधर्मविपर्ययेऽपि दर्शनादनैकान्तिकत्वेनापक्षधर्मत्वेन वा साध्यज्ञानं न जनयति TātpaṬ. (U.) 320.11 (*on* 5 (4).58); 343.19 (*on* 5 (4).161); न भूप्रदेशो लिङ्गमगृहीतसंबन्धस्यापि तत्प्रतीतेः अनैकान्तिकत्वादपक्षधर्मत्वात् NyāyMañ. i.47.16; विशेष एव हेतुरुच्यते, तदयुक्तम्। अपक्षधर्मत्वादन्वयाभावाच्च Kāśi. ii.63.7 (*on* 5 (2).105); iii.31.23 (*on* 5 (4).37); iii.126.19 (*on* 5 (5).68); गवयोऽप्यपक्षधर्मत्वान्न सादृश्यविशिष्टस्य गोर्लिङ्गम् Kāśi. iii.154.11 (*on* 5 (6).45); iii.210.18 (*on* 5 (8).50); रजतत्वस्य हेतोः अपक्षधर्मत्वात् Bhām. 17.19 (*on* i.1.0); यद्यपि च वाक्यार्थे साध्ये पदानामपक्षधर्मत्वम् ... तथाप्याकाङ्क्षायोग्यतासत्तिपदार्थाः संसर्गे लिङ्गं भविष्यन्ति TatpaṬ. (Vā.) 414.2 (*on* ii.1.52); अन्वयहीनत्वादपक्षधर्मत्वाच्चाहेतुत्वं पूर्वसंक्षिप्तं प्रपञ्चयति NyāyRa.242.9 (*on* 5 (2).104); अस्ति गवयस्य गोसंबन्धः तस्यासौ सदृशः, तत्र कथमपक्षधर्मत्वम् NyāyRa. 447.14 (*on* 5. (6).45); किं केन संगतमपक्षधर्मत्वात् हेतोः NyāyMa. 19.1; तटस्थरजतानुस्मरणं तु कथमिदंकारास्पदस्योपकारहेतुभावमनुमापयेद्, रजतत्वहेतोरपक्षधर्मत्वात् NyāyMa. 72.2; न चाविनाभावनिश्चयेऽप्यपक्षधर्मत्वात् अर्थापत्तित्वम् Kiraṇā. 324.20; 'असिद्धः' हेत्वाभासः स्वरूपासिद्ध इत्यर्थः। ... अपक्षधर्मत्वादयमसिद्धः इति न मन्तव्यम् PramāMī. 54.19 (*on* ii.1.17); असंदिग्धतया पक्षत्वाभावेन तद्धर्मस्य हेतोः सिद्धसाधनवदपक्षधर्मत्वात् KhaṇḍanKhā. 646.6; असंसर्गाग्रहबलेन च तद्व्यवहारे तत्रासत्त्वाप्रतीतौ हेतोरपक्षधर्मत्वात् TattvPradī. (Ci.) 70.2; स्वशब्दस्य 'सदायतनाः सत्प्रतिष्ठाः' इति सद्विद्यावाक्यविषयत्वं चायुक्तम्, अपक्षधर्मत्वात् ŚrutaPra. ii.8.12 (*on* i.3.6); न च गवयगतं सादृश्यं लिङ्गम्, अपक्षधर्मत्वात् TattvCin. iii.46.1; सर्वेष्वपि पक्षाभासेषु हेतोरपक्षधर्मत्वात् NyāyPari. 278.5; गोगतं सादृश्यं लिङ्गम् ... नापि गवयगतम् अपक्षधर्मत्वात् YuktiSneha. 76.12 (*on* i.1.5)

अपक्षधर्मत्वनियम (apakṣadharmatva-niyama) *m.* law or rule of not being the property of subject, i.e. not subsisting in the subject